

УЛАДЫКА ФІЛАРЭТ:
СЭНС ЖЫЦЦЯ
Ў СЛУЖЭННІ БОГУ
І БЛІЗКАМУ

2 стар.

АЛЬТЭРНАТЫВА

СТРАТЭГІЯ ДЛЯ БЕЛАРУСІ

2 стар.

Я І МОВА

ЗАМЕЖНЫЯ ПРЫХІЛЬНІКІ
БЕЛАРУСІКІ

4—5 стар.

Мікола ЕРМАЛОВІЧ:

“ТАМУ,
ХТО ПРАЧНУЎСЯ...”

4 стар.

ГАСЦЁЎНА

СВОЙ ШЛЯХ Фабрыса КАРЭЯ

7 стар.

“БЕЛЫ ЗАМАК”,
або
ГУЛЬНІ НАШАЙ МОЛАДЗІ

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

22 сакавіка 2000 года

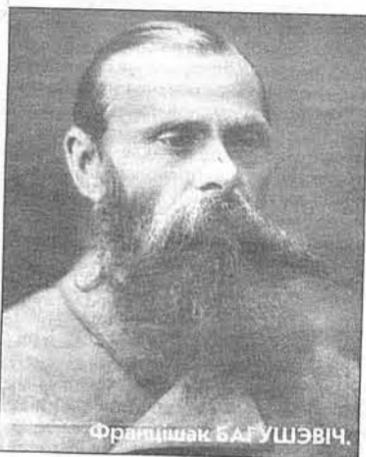
Цана 70 рублёў

№ 12 (2674)

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

СПАДЧЫНА

Францішак БАГУШЭВІЧ.

Бягучы год для беларускай культуры багаты на юбілеі. А для некаторых, прыкладам, для Францішка Багушэвіча, сёлетні год стаўся двойчы юбілейным: сто шасцідзiesiąтая гадавіна з часу народзінаў і сто гадоў, як вялікі пясняр пайшоў у вечнасць. З імем Францішка Багушэвіча мы найперш звязваем пачатак свайго духоўнага адраджэння. Усёй свайёй грамадскай і творчай дзейнасцю ён дапамог нашаму народу вярнуць генную памяць. Францішак Багушэвіч разам з іншымі беларускімі праюкамі веў Беларусь да дзяржаўнасці. Таму пашана яму асабліва. Таварыства беларускай мовы сёлетні год абвясціла годам Францішка Багушэвіча. А ўрад Беларусі прыняў спецыяльную праграму для ўшанавання імя выдатнага нацыянальнага літаратара. “Голас Радзімы” таксама мяркуюе раскаваць пра невядомыя і мала вядомыя старонкі з жыцця аўтара “Дудкі Беларускай”.

Уладзімір СОДАЛЬ.

“ГОЛАСУ РАДЗІМЫ” — 45

РАСІЯ

Трэба заўсёды памятаць, як казаў нехта з “мудрых”, што кожны з нас “ёсць не пачатак, а працяг...” Вось за маю беларушчыну трэба аддаць падзяку настаўнікам па прафесіі, беларусам-адраджэнцам 20-х гадоў бацькам Алесю і Вользе Сабалеўскім (бацька гісторык-выхаванец БДУ і вучань Пічэты, Доўнар-Запольскага і іншых), што змаглі з дзяцінства заклаці на ўсё жыццё зерне беларушчыны ў маё сэрца, прывіць любоў да свайёй малой радзімы — Глыбокага, слаўтага багатай і драматычнай гісторыяй. Потым прыйшлося самому многае спасцігаць у жыцці і праз драматычныя, крывавыя для нашай Бацькаўшчыны падзеі, сведкам якіх давалося быць, і праз вывучэнне беларускай гісторыі і асабліва творчасці нашага песняра Янкі Купалы.

З 1951 года жыў у рускамоўным асяроддзі за межамі Беларусі — спачатку ў Харкаве, а з 1952 года ў Маскве, але лучнасці з Беларуссю не губляў ніколі, штогод прыязджаў на Бацькаўшчыну.

Сталым чытачом “Голасу Радзімы” стаў з 1989 года, калі Вячаслаў Рагойша пазнаёміў мяне з Аляксеем Каўкам і я з захапленнем далучыўся да жыцця беларускай суполкі імя Францішка Скарыны ў Маскве. У той час газета была сапраўды беларускай па духу, цікавай як па зместу публікацый, так і па складу аўтараў.

Пасля “слаўтага рэфэрэндуму” пачаўся сапраўдны лінгвацыд, што адбілася на публікацыях у газеце, яна пачала губляць свой твар, заставацца адно толькі што беларускамоўнай.

Але нягледзячы на такі стан, на пачатку 90-х гадоў па ўсёй Беларусі далучылася да беларушчыны шмат адукаваных, энергічных і ў большасці свайёй маладых людзей. Частка з іх, як і раней, актыўна ўдзельнічае ў справе беларускага адраджэння, другая — адышла ўбок па розных прычынах. Затое час гэты дапамог многім з тых людзей акрэсліць сваю самасвядомасць і стаць больш вольнымі духоўна, аб чым сведчаць вынікі ўсебеларускага перапісу.

— Заканчэнне на 3-й стар.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

Сусветна вядомы міжнародны інстытут па сертыфікацыі NEMKO (Нарвегія) выдаў сертыфікат адпаведнасці тэлевізараў маркі “HORIZONT” патрабаванням усіх абавязковых міжнародных дырэктыв. Прысваенне сертыфіката — гэта ўжо прызнанне не толькі на рынку СНД, але і на сусветным.

НА ЗДЫМКУ: генеральны дырэктар ВА “Гарызонт” Уладзімір СЯМАШКА дэманструе атрыманы сертыфікат.

Фота Мікалая ПЯТРОВА.

БІЗНЕС-КЛУБ

ЗАПРАШАЕ «СЫТЫ ТАТА»

Кафэ пад такой сімпатычнай назвай размясцілася ў самым людным месцы Мінска — перад уваходам на Камароўскі рынак. Але свайёй папулярнасцю яно абавязана не толькі гэтаму. Добрую славу кафэ здабыла найперш яго цудоўная кухня. Аматарамі фірменных страў “Сытага таты”

прызнаюць сябе многія вядомыя беларускія артысты, спартсмены і нават высокапастаўленыя замежныя госці.

Нядаўна “Сыты тата” адзначыў свой сёмы дзень нараджэння. Сёння пад гэтай назвай дзейнічае ўжо цэлая сетка прадрпрыемстваў: кулінарыя “Добрая гаспадыня”

ка”, піўны бар “Ячны вус”, нядаўна адкрылася і новае кафэ. Цікава, што яшчэ 10 гадоў назад Марыя ПЕРЧАН, дырэктар кафэ “Сыты тата”, не мела да бізнесу ніякага дачынення: працавала ў школе выкладчыцай рускай мовы і літаратуры.

— Заканчэнне на 3-й стар.

Марыя ПЕРЧАН.

СПОРТ

Фота Генадзя СЯМЕНАВА.

ФРЫСТАЙЛ. Імёны беларускіх майстроў фрыстайла ў акрабачных скачках, такіх, як бронзавы прызёр Алімпійскіх гульняў у Нагана Дзмітрый Дашчынскі, пераможца і прызёр розных міжнародных спаборніцтваў Аляксей Грышын, Дзмітрый Рак, Васіль Вараб’еў і Ала Цупер, вядомыя ва ўсім свеце. Так што хлопцам са спартыўнай дзіцячай школы Алімпійскага рэзерву ёсць на каго раўняцца. Больш за сто юных выхаванцаў пад кіраўніцтвам старшага трэнера школы заслужанага трэнера Беларусі Уладзіміра Дашчынскага (на здымку ў цэнтры) удасканальваюць сваё майстэрства ў Раўбічах.

АКАДЭМІЧНАЯ ГРЭБЛЯ. У Іспаніі завяршыліся спаборніцтвы на “Кубак FISA” па акадэмічнай грэблі. Кацярына Карстэн не пакінула сваім саперніцам ніякіх шанцаў, атрымаўшы дзве ўпэненыя перамогі на дыстанцыях 500 і 1000 метраў. Два бронзавыя медалі прынес нашай камандзе Андрэй Пляшкоў. Кацярына Карстэн атрымала асабістае запрашэнне для ўдзелу ў “Кубку Тэмзы”, які будзе праходзіць у Англіі 24 сакавіка.

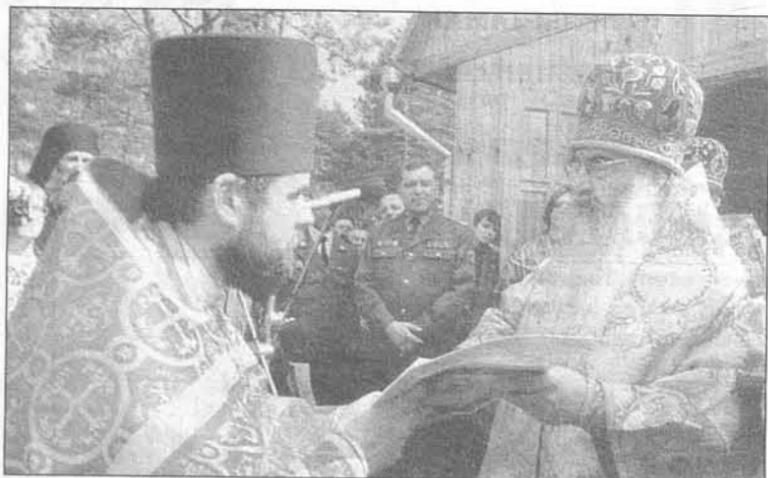
ГІМНАСТЫКА. На традыцыйным турніры “Зоркі свету”, які прайшоў у Маскве, беларускім гімнастам дасталіся чатыры медалі. У фіналах у асобных практыкаваннях пад апладысментамі балельшчыкаў першынствавалі

Аляксандр Шостак (золата ў практыкаванні на кані і серабро на брусах), Дзяніс Ананька (бронза ў вольных практыкаваннях) і Іна Паклонская (другое месца ў апорных скачках).

ФУТБОЛ. Нацыянальная зборная Беларусі па футболе адкрыла сезон. З лікам 3:0 на карысць нашай каманды закончыўся таварыскі матч з нямецкім клубам “Штутгарт”. У гэтым годзе ў рамках адборачнага турніру чэмпіянату свету Беларусь згуляе тры матчы: з камандамі Уэльса, Польшчы і Арменіі. У працэсе падрыхтоўкі беларуская зборная правядзе яшчэ адзін таварыскі матч з камандай Андоры.

Каця МАЗАКОВА.

ВІШУЕМ

Мітрапаліту Мінскаму і Слуцкаму, Патрыяршаму экзарху ўсяе Беларусі Філарэту (у свеце Кірылу Вахрамееву) 21 сакавіка споўнілася 65 гадоў. Уладыка нарадзіўся і вырас у Маскве. Выпускнік Маскоўскай семінарыі і акадэміі прыняў манаскі пострыг з імем Філарэт. У 1963 годзе ўзведзены ў сан архімандрыта і ўзначаліў аспірантуру Маскоўскай духоўнай акадэміі. Праз год — епіскап Дзмітраўскі, рэктар Маскоўскай духоўнай акадэміі. Затым

архіепіскап Берлінскі і Сярэдне-еўрапейскі, Патрыяршы экзарх Сярэдняй Еўропы. У 1981 годзе назначаны старшынёй Адрэа знешніх царкоўных зносін Маскоўскага Патрыярхату, пастаянным членам Свяшчэннага сінода Рускай праваслаўнай царквы. З 1983 года — старшыня грамадскай камісіі Савецкага камітэта абароны міру па сувязях з рэлігійнымі коламі. Выбіраўся народным дэпутатам Рэспублікі Беларусь. З 1990 года — старшыня сінода Беларускай

СЭНС ЯГО ЖЫЦЦЯ Ў СЛУЖЭННІ БОГУ І БЛІЗКАМУ

праваслаўнай царквы. Вішучы Уладыку Філарэта з 65-годдзем, хацелася б расказаць чытачам крыху пра юбіляра проста як пра чалавека. І мы спыталі на тое дазволу ў самога Мітрапаліта.

— Чаму б не? — адказаў ён. — Канешне, з аднаго боку, я ўсведамляю сябе членам царквы, прыняў манаскі пострыг і цалкам прысвяціў сябе служэнню Богу і людзям — у выніку маё асабістае жыццё як бы стухавалася ў маёй свядомасці. Але, з другога боку, я разумею, што застаюся асабаю, чалавекам і маю свае ўяўленні пра з'явы.

Ён нарадзіўся ў веруючай сям'і. У хрышчэнні атрымаў імя Кірыл. Так што яго духоўным заступнікам стаў Роўнаапостальны Кірыл, які разам са сваім братам Мяфодзіем быў асветнікам славянскага народа.

Хлопчык рос у свеце музыкі: яго бацькі былі таленавітымі музыкантамі. У іх доме заўсёды гучалі званкі дзіцячыя галасы — прыходзілі захопленыя музыкаю сябры

старэйшай сястры, таленавітыя вучні бацькі. Вялікі ўплыў на фарміраванне светапогляду будучага свяшчэнніка аказаў Сяргей Смірноў, дзядзька па матчынай лініі, мастак. Доўгія гадзіны яны праводзілі разам: дзядзька пісаў чарговую карціну, Кірыл на фартэпіяна найграваў п'есы. Ён і сам спрабаваў выказаць сваё светаадчуванне з дапамогаю фарбаў і пэндзля. А калі музыка і жывапіс зліліся ў адно, выбраў сваё прызвание. Духоўная спадчына братаў Кірылы і Мяфодзія — адзінае і непадзельнае ўсеславянскае багацце. Ён вырашыў неслі гэтае багацце моваю Евангелля — моваю ісціны і добра, любові і ўсёдаравання.

Пастырскае служэнне выключае замкнёнасць у сабе, свяшчэннік заўсёды мае зносіны з народам. І пропаведзь яго — гэта маленькі, самастойны твор, жывое, патрэбнае слова, водгук на кліч душы чалавека. Не выпадкова, што часта самае патэмае пра нас ведае толькі свяшчэннік. Слова свяшчэнніка адрозніваецца

ца ад свецкай мовы. Аргументы і факты, якія ён прыводзіць, суседнічаюць са спасылкамі на Свяшчэннае Пісанне — і гэта выклікае асобую ўвагу, больш таго — давер. Калі ў храме служыць літургію Мітрапаліт Філарэт, народ разумее з першага слова, таму што ён заўсёды моліцца сэрцам.

Дзякуй Богу, сёння ўсё больш людзей прыходзіць у царкву. Некаторыя, мабыць, ідуць у храм, спакутаваныя невызначанасцю перспектывы цяперашняга жыцця, але большасць усё ж у вечным пошуку дакладнага ўяўлення пра сэнс жыцця, яго канчатковую мэту, пра прызначэнне чалавека.

— А ў чым, па-вашаму, сэнс жыцця? — спытала я аднойчы ў Мітрапаліта, калі брала ў яго інтэрв'ю.

— У служэнні Богу і блізім. Чалавек прыходзіць у свет з адной мэтай — пастаянна працаваць над сабою, і жыццё яго трэба разглядаць як працэс удасканалвання — пераадоленне цяжкасцей і спакус, глыбокае асабістае духоўнае парыванне.

Таццяна ХРАПІНА.

АЛЬТЭРНАТЫВА

Зусім нядаўна група беларускіх незалежных экспертаў завяршыла грунтоўную інтэлектуальную працу, лаканічна названую "Стратэгія для Беларусі". Па задуме распрацоўшчыкаў, яна ўяўляе навукова абгрунтаваны варыянт нацыянальнай канцэпцыі развіцця, рэалізацыя якой дазволіць пераадолець глыбокі сістэмны крызіс. Задача, безумоўна, высокая, таму і цікаваецца газетны да гэтага факта асоба. І тут мы адразу знайшлі паразуменне з нашым суб'яседам, адным з распрацоўшчыкаў канцэпцыі, прэзідэнтам аналітычнага цэнтру "Стратэгія" Леанідам ЗАІКАМ.

— Леанід Фёдаравіч, перад тым як павесці гаворку пра саму праграму, хацелася б ведаць, на каго канкрэтна разлічана яна?

— Асаблівай рысай беларускага грамадства з'яўляецца перавага каштоўнасцей сацыялістычнай справядлівасці над эканамічнай свабодой. Такі выбар, і гэта паказала навішшая беларуская гісторыя, вядзе да кансервацыі традыцыйных сацыялістычных міфаў і стэрэатыпаў. Беларускае грамадства пастаянна адкладвае свой прынцыповы сацыяльна-эканамічны выбар, спрабуючы ў новых умовах максімальна захаваць перавагі ранейшай мадэлі, не рэфармаваць, а ўдасканальваць створанае папярэднімі пакаленнямі. Практычна папулізм цяперашніх эканамічных і палітычных беларускіх эліт "працягнуў" краіну па колу і вярнуў яе ў стан 1992 года.

— Выходзіць, зноў усё спачатку?

— Мы вярнуліся да тых жа эканамічных і сацыяльных праблем, што былі на пачатку 90-х гадоў, толькі ў значна менш спрыяльных умовах. У XXI стагоддзі беларускае грамадства прыйшло расколатам. Адна частка, сярод якой дамінаюць маладыя людзі, хоча жыць у незалежнай дзяржаве з рынчнай эканоміяй. Другая частка, сярод якой пераважаюць людзі сталага ўзросту з невысокім узроўнем адукацыі, хочучы жыць у краіне, дзе за ўсё адказвала б і ўсё забяспечвала б патэрнісцкая дзяржава. Адны бачаць з Захаду пагрозу каштоўнасцям славяна-праваслаўнай цывілізацыі, другія лічаць, што знешняя пагроза зыходзіць ад Расіі, і спрабуюць процістаяць інтэграцыі з ёю. Найважнейшым элементом сістэмных пераўтварэнняў у такой сітуацыі, на думку маіх калегаў, павінна стаць не пазіцыя сілы з боку ўлады, а адкрыты дэмакратычны шлях грамадска-палітычнага дыялога і дасягненне згоды на падставе прыняцця доўгатэрміновых рашэнняў. Менавіта грамадзянскі мір і палітычны кампраміс, улік думак і пазіцый розных плыняў, умелнае дамаўляцца, а не падаўленне апазіцыі з'яўляецца для сённяшняй Беларусі не толькі гарантыяй стабільнасці і прадказальнасці развіцця, але і фактам эканамічнага росту. Дарэчы, 60—65 працэнтаў грамадзян Рэспублікі Беларусь, па апытаннях сацыялагаў НІСЭПД, не з'яўляюцца цвёрдымі прыхільнікамі ці праціўнікамі супрацьлеглых палітычных груп. Таму даны праект, калі мець на ўвазе ваша пытанне наконт адраснасці канцэпцыі, разлічаны не толькі на ўладу і дэмакратычную апазіцыю, але і на маўкліваю большасць беларусаў. Пры гэ-

тым я хачу падкрэсліць, што абавязковай умовай згоды грамадства на сур'ёзныя рэформы з'яўляецца ўрад, які б даў пэўныя гарантыі поспеху пераўтварэнняў і сацыяльнай абароны грамадзян. Прапанаваны намі варыянт правядзення нацыянальнай палітыкі накіраваны на стварэнне камфортнага і годнага жыцця для кожнага чалавека, а не нацыі ці моцнай дзяржавы. І калі жыццё ў нашай краіне будзе менавіта такім, то мы зможам ганарыцца нашай радзімай. Га-

ванне новых эканамічных форм, падтрымку занятасці і самазанятасці насельніцтва. Працэс выраўноўвання асноўных манетарных і фіскальных параметраў дазволіць больш эфектыўна спрацаваць на павелічэнне даходаў, што ў выніку гарантуе ўзровень заробатнай платы, эквівалентны 100—150 доларам у месяц. Гэта — увогуле. На справе этап лібералізацыі ставіць перад эканомікай вырашэнне 10 асноўных задач. У прыватнасці, забеспячэнне роўнасці суб'ектам гаспадарання ў дачыненні да бюджэту, а значыць, адмену права з боку выканаўчай улады на прадстаўленне таму ці іншаму прадпрыемству падатковых ільгот ці на імпартаўны пошліны. Такая прэрагатыва застаецца толькі ў кампетэнцыі парламента і то ў час прыняцця бюджэту краіны. Затое знікаюцца імпартаўны пошліны спачатку на прадукты, потым на астатнія тавары на 4—8 працэнтаў. На 2 гады вызваліцца ад пошлін і падаткаў увоз тавараў фізічнымі асобамі на суму да 10 000 долараў (акрамя спіртных напояў і цыгарэт). Адняняюцца розныя нетарыфныя метады

стваў. На перыяд 15—20 месяцаў, на час санацыі прадпрыемстваў, для работнікаў павінна выплачвацца з бюджэту толькі на зарплату адпаведная субсідыя. Калі прадпрыемства не паддзімае і свой шанец не скарыстае, яго прададуць на конкурснай аснове. Адначасова з рэфармай сацыяльнай уступіць у дзеянне падатковая рэформа, а таксама лібералізацыя цэн. Будзе ўведзены дзяржаўны, а таксама грамадскі кантроль над цэнавай палітыкай натуральнага манопалістаў. Пастаяннае павелічэнне долі аплатаемых насельніцтвам жыллёва-камунальных паслуг і транспартных тарыфаў будзе строга адпавядаць адначасоваму скарачэнню на гэтую велічыню расходаў і даходаў бюджэту, а таксама зарплаты бюджэтыкаў. Гэтыя і іншыя захады прадвызначаюць першы крок стратэгіі і тактыкі рэфармавання эканомікі.

— Гэта кароткатэрміновая перспектыва. А надалей на што можна разлічваць? Наступныя крокі?

— Далей — этап стабілізацыі беларускай эканомікі. Галоўная задача яго — спыніць падзенне валавога

цыянальнага і замежнага інвестыцыі. Падчас трэцяга этапу рэформ фарміруецца эфектыўная прамысловая палітыка, накіраваная на забеспячэнне доўгатэрміновага эканамічнага росту, праводзіцца зямельная рэформа. Асноўная ідэя яе — даць права селянам дабравольна выходзіць з калгасаў і саўгасаў разам з зямельнымі і маёмаснымі памі. Пры гэтым зямля пераходзіць у іх асабістую ўласнасць бясплатна. Уласнік зямлі павінен плаціць падатак (за нерухомасць) у памеры 1—3 працэнтаў па рынчнаму кошту ў залежнасці ад месцазнаходжання і якасных паказчыкаў зямлі. Патрабаванне выкарыстоўваць зямлю па прамому назначэнню адмяняецца. Урад за кошт бюджэту развіцця арганізуе інфармацыйную і навуковую падтрымку аграбізнесу, спрыяе пашырэнню фермерскіх кааператываў. Акрамя гэтага, трэці этап рэформ прадугледжвае рэструктурызаванне і прыватызаванне сярэдніх і буйных прадпрыемстваў, уключэнне іх у транснацыянальнае карпарацый, развіццё шырокай сістэмы адукацыі, пенсійную рэформу і іншыя сацыяльныя трансфармацыі. Праз 3—4 гады пасля сістэмных рэформ павінен запрацаваць традыцыйны рынчны механізм. Агульная працягласць этапу мадэрнізацыі зойме 15—20 гадоў. Галоўным вынікам яго стане ўдзел беларускіх вытворцаў у міжнародным раздзеле працы і павелічэнне сярэдняй зарплаты да 800—1 000 долараў.

— Іншы раз, Леанід Фёдаравіч, можна пачуць менавіта пра беларускі шлях развіцця. Наколькі ён упісваецца ў ваш варыянт канцэпцыі?

— Прыдумваць і шукаць нейкі асобны шлях для Беларусі — значыць, аддаваць краіну і народ на неапраўдана эканамічныя і палітычныя эксперыменты. Шлях Беларусі — гэта шлях, які ўжо прайшоў і па якому працягваюць ісці дзесяткі краін, што па-ранейшаму дэманструюць яго перавагу высокім узроўнем развіцця і дабрабытам людзей. Галоўныя праблемы незалежнай Беларусі заключаюцца ў неапраўданасці нацыянальнай наменклатуры на ўсё ўзроўнях да суверэннага развіцця краіны, у адсутнасці адекватнай рэакцыі на новыя патрабаванні часу. Усе беды тлумачыліся "разрывам гаспадарчых сувязей". Замест мадэрнізацыі ў Беларусь пачаўся працэс мутацыі традыцыйных сацыяльных, палітычных і эканамічных структур.

— Якія, на ваш погляд, перспектывы чакаюць Беларусь?

— Свет становіцца эканамічна больш свабодным і празрыстым. Для дзяржавы ў фарміраванні ВУП пастаянна зніжаецца. Эканамічная ўлада пераходзіць на ўзровень прыватнага інвестара, прадпрыемніка, спажывача. Поўнае параженне цэнтралізаванай планавай эканомікі, фінансавы крызіс у Азіі, Лацінскай Амерыцы і Расіі, наша з вамі жыццё і многае, многае іншае даказваюць перавагі свабоднага рынку. Працаваць у рамках адной ці дзвюх краін становіцца неэфектыўна. Беларусь з яе адкрытай эканоміяй даўно пара гэта зразумець.

СТРАТЭГІЯ ДЛЯ БЕЛАРУСІ

нарыцца тым, што самі змаглі яго такім зрабіць у нашай Беларусі.

— Дакладна, Леанід Фёдаравіч, колькі на гэта спатрэбіцца часу, калі мець на ўвазе вашу стратэгію і тактыку рэфармавання? І на які стратэгічны выбар яна зарыентавана?

— Трансфармацыя ў рынчную эканоміку — гэта як бы стратэгія новага курсу. Што да тактыкі, то, мне здаецца, яна вобразна адпавядае назве аднаго з раздзелаў — "Крок за крокам". Маецца на ўвазе, і ў гэтым сэнсе рэфармаў, праводзіць іх не ўраз, па-гайдараўску, а з улікам вядомых метадаў сусветнай практыкі і беларускай спецыфікі. Мэта адна: максімальна пазбегнуць непажаданых рызык і пагроз — масавага беспрацоўя, рэзкага зніжэння ёмістасці ўнутранага рынку, абвастрэння сацыяльных праблем. Працэс трансфармацыі не павінен быць аднамерным і бессістэмным.

— Як гэта сплучаецца з вашай канцэпцыяй? Скажам, праграма прымаецца. Ёсць таксама каманда, якая яе будзе выконваць. Якія канкрэтныя дзеянні, ці, як вы вобразна заўважылі, "крокі" трэба зрабіць на яе шляху?

— Наш варыянт стратэгіі і тактыкі рэфармаў прадугледжвае тры этапы. Першы — лібералізацыя эканомікі і падрыхтоўка да сістэмнай стабілізацыі. Гэта прыкладна год, максімум паўтара. За гэты час мы фарміруем рынчны механізм гаспадарання, плаўна тарможым інфляцыю. Каб "падаслаць саломку" або змякчыць вынікі ўзмацнення жорсткасці крэдытна-грашовай сістэмы, паралельна праводзім палітыку, накіраваную на зніжэнне ўзроўню субсідарнасці, стымуля-

рэгулявання знешняга гандлю — квоты, ліцэнзіі, асобы парадка сертыфікацыі тавараў і г. д. Лібералізацыя знешняга гандлю таксама ставіць знак роўнасці паміж беларускімі і замежнымі суб'ектамі гандлю. Наогул, рэвалюцыйныя зрухі чакаюць ужо на першых парах малы аічыны бізнес. Ён атрымае статус еўрапейскага балансу, а той, хто пажадае займацца ім, на 2—3 гады будзе вызвалены ад уплаты падаткаў. Падлічана, што ўвоз таных прадуктаў, затраты на вытворчасць якіх у Беларусі ў 2—3 разы вышэйшыя за цэны міравога рынку, толькі ў частцы прадукцыі жывёлагадоўлі дасць эканомію на затратах не менш як 1 мільярд долараў у год. Гэтыя грошы пойдучы на рэфармаванне АПК, а таксама кампенсацыю выведзеных з сельгасбароту 25—30 працэнтаў забруджанай чарнобыльскай зямлі, бо яе выкарыстанне экалагічна небяспечнае, эканамічна нявыгаднае і проста амаральнае. На працягу першага года рэформ затарможыцца інфляцыя. Нацыянальны банк верне сабе незалежнасць ад выканаўчай улады. На банкаўскі рынак краіны прыйдуць філіялы надзейных замежных банкаў. Апошняе неабходнае, каб падняць давер да фінансавай сістэмы краіны. Фарміраванне курсаў валют будзе насіць свабодны характар. Да інтэрвенцыі грошай НБ будзе прыбягаць толькі з мэтай згладжвання рэзкіх кароткачасовых ваганняў. На час лібералізацыі абмяжуюцца дзяржаўнае фінансаванне будаўніцтва жылля. Захаваецца толькі будаўніцтва экалагічных і "чарнобыльскіх" аб'ектаў. Будуць створаны праграмы падтрымкі і захавання рабочых месцаў для дзяржаўных прадпрыем-

ўнутранага прадукту і перастаць прадаць нацыянальныя багаці краіны. Адзінай крыніцай расходаў дзяржавы павінен стаць бюджэт (адзін) і пазыковыя сродкі, а ні ў якім разе не дзяржаўная падтрымка суб'ектаў гаспадарання за кошт крэдытнай эмсіі Нацыянальнага банка ці рэзэрвных сродкаў камерцыйных банкаў. Прадпрыемстваў аўтаматычна прызнаецца фінансавым даўжніком, калі не разлічваецца па рахунках больш 60 дзён. Паколькі судовая працэдура банкруцтва ва ўмовах масавай неплацежаздольнасці практычна неэфектыўная, на санацыю ні ў кога няма грошай, прапануецца пашырыць прымяненне пазасудовых працэдур на аснове пагаднення бакоў. З гэтай мэтай па прыкладу Венгрыі ўводзіць у дзеянне дзяржаўны маёмасны камітэт, які будзе разлічваць па даўгах дзяржпрадпрыемстваў. У праграме другога этапу — закончэнне малой прыватызавання, пераход ад сістэмы сацыяльнай абароны да сацыяльнага страхавання, правядзенне амністыі і легалізацыі даходаў, што, праўда, зусім не выключае судовай адказнасці ў будучыні, калі выявіцца, што гэтыя капіталы нажытыя недазволеным спосабам. Лічыце, яшчэ паўтара года рэформ, а заробак — 200—250 долараў у месяц.

— Зусім нядрэнна за нейкія дзевяць гады.

— І нарэшце трэці этап — этап інстытуцыянальных пераўтварэнняў, мадэрнізацыі вытворчасці, уключэнне ў працэс глабалізацыі. Прыкладна другі і наступныя гады. На гэтым адрэзку часу ставіцца задача завяршыць асноўную праграму прыватызавання, стварыць слой эфектыўных уласнікаў, а таксама прыцягнуць на-

«ГОЛАСУ РАДЗІМЫ» — 45

Пачатак на 1-й стар.

Вось іх і трэба прыцягваць да барацьбы за родную мову, вываду яе з задворкаў, за сапраўдную незалежнасць Бацькаўшчыны-Беларусі.

Наконт пажаданняў. Хацелася б, каб, першае, газета была больш інтэлектуальнай і беларускай па духу. (А гэта залежыць ад аўтараў публікацый. Магчымасці з іх пошукам у Мінску ёсць — гэта Навукова-асветны цэнтр Ф. Скарыны і іншыя. Было б жаданне ў кіраўніцтва газеты). Па-другое, каб была рубрыка пра дзейнасць асветніцкую, культурна-грамадскую, краязнаўчую розных цэнтраў і гісторыка-краязнаўчых гарадскіх, раённых, а таксама вясковых музеяў, пра чытанні, якія праходзяць на іх базе, правядзенне свят народнага мастацтва, спеўных фестываляў. Хай народ заспявае па-беларуску. Успомнім спеўныя рэвалюцыі ў Прыбалтыцы. Дарэчы, у 1999 годзе ў Глыбокім гісторыка-краязнаўчы музей і аддзел культуры райвыканкама пры актыўным удзеле А. Майсёнка правялі міжнародныя чытанні "Глыбоччына: погляд у мінуўшчыну". У самім Глыбокім ёсць многа выбітных краязнаўцаў, адным з найбольш славутых з'яўляецца Іосіф Бунто, чалавек энцыклапедычных ведаў у галіне гісторыі і краязнаўства, асабліва Надзвіння. Гэта і Скрабатун — укладальнік кнігі "Глыбокае ў старых паштоўках", рэдактар газеты "Веснік Глыбоччыны". А глыбоцкія кавалі чаго вартыя! З гэтымі і іншымі людзьмі карысна было б сустрэцца.

Жыве ў Нямецчыне ў Дзюсельдорфе былы глыбачанін Артур Лев, які штогод улетку прыязджае ў Глыбокае, дзе за яго сродкі і яго намаганнямі былі ўпарадкаваны старыя яўрэйскія могілкі і месцы расстрэлу фашыстамі жыхароў гэта.

У час вандроўкі па ўсходу Беларусі вялікае ўражанне на мяне зрабіла кіраўнік культурна-асветніцкага цэнтра імя У. Караткевіча ў Оршы Ларыса Кудраўцава — настаўніца, апантаны патрыёт і выхавальнік моладзі. Дарэчы, яна з дзецьмі ўлетку 1999 года правяла вандроўку ў Мір, Нясвіж, Навагрудак, аб чым мне паведаміла ў лісце.

Па-трэцяе, каб была рубрыка "Беларуская бібліяграфія" (кнігі, якія будуць выдадзены ў Мінску і ўвогуле на Беларусі з мэтай іх заказу і набыцця).

Добра было б узаўважыць трывалыя кантакты з выбітнымі дзеячамі беларускай культуры, навукоўцамі, дзеячамі мастацтва, асабліва музыкантамі. (В. Скорбагатаў і яго папечнікі сабралі бясконцы скарб у галіне музычнай культуры Беларусі).

Цікавымі былі б нейкія сямейныя памятки, паданні, фотаздымкі. Трэба шукаць, распытваць (пакуль яшчэ жывыя сведкі і нашчадкі), "збіраць зяно к зярыцям", як казаў Купала, пра нашае нацыянальнае адраджэнне, пра культурна-творчы ўздым, беларусізацыю 20-х гадоў, каб болей ведаць і аптымістычна глядзець у сваё заўтра.

Жыве Беларусь!

Антон САБАЛЕЎСКІ.

г. Масква.

Р. С. Цікавымі таксама былі б іспанскія дадкі былога старшыні ўрада БССР да 1936 года Галадзеда — Валянціны Мікалаеўны, былой вучаніцы 20-й мінскай школы, дзе дырэктарам быў мой бацька. Дасылаю ксеракопію "Пахвальнага ліста" з подпісамі Аляксандра Сабалеўскага, Аляксандры Ермаловіч — настаўніцы беларускай мовы, Зінаіды Іваноўскай — выкладчыцы нямецкай мовы. Гэты ліст Валянціна Мікалаеўна атрымала напярэдадні арышту бацькі. Пра трагічны лёс бацькоў і яе жыццё з ёю прагмаманілі больш як тры гадзіны. А галоўнае, што дзеці кіраўнікоў дзяржавы і ўрада вучыліся ў беларускай школе, і гэты ліст пра тое сведчыць.

Канешне, пасланне маё можа падацца трохі сумбурным, я на адкацы не філолаг. Калі знайдзеце ў ім штось карыснае, буду рады. Ведаю, што вам ой як нялёгка, пры гэтым заўсёды ўспамінаю словы Янкі Брыля пра лета гарачае...

МЯЖА

У красавіку прыступіць да нясення службы па ахове дзяржаўнай мяжы новае падраздзяленне Дзяржаўнага камітэта пагранічных войскаў — група рачных катэраў у пасёлку Лоеў Гомельскай вобласці.

Як паведаміў старшыня Дзяржкамгэта генерал-лейтэнант Аляксандр Паўлоўскі, група будзе забяспечваць ахову ўчастка беларуска-ўкраінскай мяжы працягласцю 165 кіламетраў. Зараз фарміруецца флот, які ўключыць сярэднія, лёгкія катэры і судны на паветранай падушцы.

У далейшым, паведаміў кіраўнік пагранічнага ведамства, рачныя падраздзяленні будуць стварацца на Дзвіне, Нёмане і Бугу, па якіх таксама праходзіць дзяржаўная мяжа.

Пакуль не вырашана пытанне, якую форму павінны насяць рачныя пагранічнікі: класічную пагранічную або новую, з элементамі марской.

БІЗНЕС-КЛУБ

(Пачатак на 1-й стар.).

— Усё пачалося ў 1991 годзе, калі мы стварылі кааператыву "Марыя", — успамінае яна. — Спачатку займаліся гандлем, але неўзабаве я зразумела, што гэта не маё, і... вырашыла пераабсталяваць наш гандлёвы павільён пад "Шашлычную". Калі ўбачылі, што прадукцыя карыстаецца попытам, пачалі пашыраць асартымент.

Канешне, цяжкасцей было шмат, бо ў той час прыватны бізнес толькі зараджаўся. Помню, на прыем у выканкам хадзіла аж 18 разоў. У выніку нам пайшлі насустрач — дазволілі адкрыць кафэ. Сродкаў на яго абсталяванне амаль не было: нават абрусы і посуд прыносілі з дому. Вельмі дапамагла нам у той час кампанія "Лукойл". Так з'явіўся "Сыты тата".

— Адкуль такая назва?

— Я заўсёды любіла гатаваць не па рэцэптах, а прыдумвала нешта сваё. І ў "Сытым тату" мы імкнёмся, каб нашы стравы былі не толькі разнастайнымі, але, як кажучы, "дамашнімі", як у мамы. Таму і такую назву выбралі, бо галоўны клопат мамы — сям'я. А калі тата будзе сыты, то і ў сям'і будзе згода.

— Звычайна рынак ніяк не асацыіруецца з рэспекта-

Повар Юрый ПЯТРОСАЎ.

ЗАПРАШАЕ «СЫТЫ ТАТА»

бельнымі кафэ і рэстаранамі...

— Будынак Камароўскага рынку — помнік архітэктуры, і перад горадам стаіць задача захоўваць яго ў належным выглядзе. Думаю, плошча, на якой знаходзіцца наша кафэ, павінна быць прыгожай: на ёй абавязкова будзе фонтан, летнія столікі і вельмі многа кветак. А ўсе мае сумненні адносна месца знаходжання кафэ адпалі, калі на астралагічнай карце горада я ўбачыла, што Камароўка знаходзіцца пад уплывам Казярога, — гэта мой знак задзяка.

— У вас многанацыянальны калектыв. Напэўна, вы не абмяжоўваецеся толькі беларускай кухняй?

— Стараемся, каб наша меню было разнастайным. У ім і ўзбекскі плоў, і лагман, і, канешне, украінскі боршч — як без яго? Ёсць у нас і фірменныя стравы — нават тарты выпякаем. Цікава, што мужчыны, якія не любяць салодкае, ад нашых тартоў не адмаўляюцца ніколі.

— Чым вы растлумачыце поспех, якім карыстаецца ваша кафэ?

— Асноўнае наша правіла — працаваць так, каб чалавек, які аднойчы сюды прыйшоў, абавязкова захачеў вярнуцца. Таму ў нас многа пастаянных кліентаў, і іх колькасць усё павялічваецца. Пэўна і кампазітар Мікалай Трацякоў нават напісаў песню, прысвечаную "Сытому тату". Дарэ-

чы, наша кафэ аказвае спонсарскую падтрымку многім артыстам, спартсменам. У бліжэйшы час плануем узняць шэфства над дзіцячым домам.

— Гавораць, што ў "Сытага таты" ёсць нават свой ансамбль!

— З гэтымі хлопцамі мы пазнаёміліся некалькі гадоў назад. Вандроўныя музыканты, яны часта ігралі каля нашага кафэ. Хутка ў нас завязалася сяброўства, але для мяне было вельмі непрыемна, што пасля выступлення яны збіраюць у шапку грошы. Таму прапанавала: "Давайце разам ладзіць нейкія святы. Я вам дапамагу". Менавіта так і атрымалася. Сёння іх запрашаюць весці вяселлі, розныя прэзентацыі. А хутка ансамбль "Янка" пачне выступаць у нашым новым кафэ. Плануем, што іх праграма будзе складацца з двух аддзяленняў: беларускай народнай і эстраднай песні.

— Раскажыце, як ваша маленькае прыватнае прадпрыемства пачало абслугоўваць самыя прадстаўнічыя банкетны.

— Калі мяне ўпершыню запрасілі ў англійскае пасольства, я спачатку нават падумала, што гэта розыгрыш. Мне тады прапанавалі абслужыць фурштэт, які ладзіўся ў гонар дня нараджэння англійскай каралевы. Калі я запыталася, якая павінна быць кухня, мне адказалі: "Ваша!" Аказалася, што прадстаўнікі пасольства неяк наведвалі наша кафэ і ўсё ім спадабалася.

Праўда, мае ўяўленні пра фурштэт былі вельмі цьмянымі. Я адразу пачала вывучаць розныя кнігі па этыкету,

правілах правядзення банкетнаў. Два тыдні — ні сну, ні адпачынку. Прадумала ўсё да дробязей. Але быў-такі адзін няёмкі момант. На памяць я падарыла англійскаму і нямецкаму паслам — арганізатарам фурштэта — карціны з выявай помніка Перамогі ў Мінску. А пасол Германіі, здаецца, крыху пакрыўдзіўся: "Вы што, ніяк не можаце забыць вайну?" Я адказала, што некалі паэт Еўтушэнка папярэдждаў: калі мы забудзем пра гэту вайну, будзе наступная. Да таго ж для мяне гэта вельмі памятнае месца: у маёй мамы загінулі 12 братоў. А ўвогуле той вечар атрымаўся.

Прыкладна праз год Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Вялікабрытаніі ў Беларусі стала Джэсіка Пірс. Яна часта наведвала наша кафэ, асабліва любіла беларускую кухню — дранікі, бліны з мачанкай, галубцы. І свой дзень нараджэння захацела адзначыць менавіта ў "Сытым тату". Я зразумела, якую адказнасць бяру на сябе. Пяцьдзесят чалавек гасцей не маглі размясціцца ў нашай невялікай зале, таму ўсе сталы мы вынеслі на вуліцу. Гэта зараз плошча Камароўскага рынку больш-менш дагледжаная, а тады... Асфальт перад кафэ мы нават з парашком вымылі. Спецыяльна для гэтага свята я закупіла 50 букетаў штучных кветак. Адным словам, плошчу перад нашым кафэ ператварылі ў квітнеючы аазіс. І калі запалілі свечкі і вынеслі торт — было проста здорава.

— Ведаю, што ў іншых гарадах краіны таксама ёсць кафэ "Сыты тата".

— Мала таго, у Магілёве нават газета з такой назвай выходзіць, але мы не маем да іх ніякага дачынення — нехта ўкраў нашу назву. А мне гэта нават прыемна. Чаму мы павінны хадзіць у "МакДональдс"? Няхай па ўсёй краіне будуць "Сыты таты"!

Нэлі ПРЫВАЛАВА.

Фота Віктара СТАВЕРА.

ТОЛЬКІ ФАКТ

Як падлічылі расійскія даследчыкі, той, хто пражыў на свеце 75 гадоў, з'ядае за гэты час каля 22 тон ежы і выпівае каля 33 тысяч літраў вадкасці.

Ансамбль "Янка".

Афіцыянтка Наталля САСНОУСКАЯ.

Я І МОВА

ЯЗЫК ДА ПОЛАЦКА ДАВЯДЗЕ

Хадзячай энцыклапедыя называюць у кобрынскай сярэдняй школе № 8 вучня адзінаццатага класа Саша Няпарку. Сваімі ведамі ён здзіўляе іншыя тры нават выкладчыкаў, якія ў свой час і далі іх яму. Асабліва ўдзячны Саша сваёй любімай настаўніцы Алене Мароз, якая адкрыла перад ім прыгожы родны беларускі мовы, увяла ў свет вобразы беларускай літаратуры. Няпарка двойчы станавіўся пераможцам на аблас-

«ТАМУ, ХТО ПРАЧНУЎСЯ...»

Мікола ЕРМАЛОВІЧ.

Я вельмі ўдзячны сваёму лёсу за тое, што ён назаўсёды звязвае мяне з роднай мовай, прывіў любоў да яе і аддаў ёй. Зерні гэтага ў мае сядомасць і душу былі закінуты яшчэ ў пачатковай школе, дзе я пачаў вучыцца ў 1928 годзе, калі поўным ходам ішла беларусізацыя, і таму ўсё было прасякнута духам беларускага адраджэння. Не менш мне пашансціла ў гэтым кірунку ў час вучобы ў Койданаўскай сярэдняй школе, дзе беларускую мову і літаратуру з вялікім натхненнем выкладала настаўніца Паўла Стралкоўска. У ліку іншага яна заахвочвала творчыя пачаткі ў сваіх вучняў, чаму асабліва садзейнічала арганізаванні і кіраванні ёю літаратурна-гурткаў. Менавіта творчасцю яго ўдзельнікі і завуляюцца рукапісы літаратурна часопіс "Наша творчасць", якім асабліва ганарылася школа. Сярод тых, хто змясціў тут свае першыя творы, былі Альфрэд Радзюк (у будучыні выдатны паэт Алесь Салавей) і Анатоль Кажушка (будучы гісторык, выкладчык БДУ). Былі змяшчаны тут і мае першыя вершаваныя спробы, што яшчэ больш умацавалі звяз з роднай мовай.

Усё гэта і вызначыла канчаткова маю жыццёвую мэту, і я ў 1938 годзе паступіў на беларускае аддзяленне літаратурнага факультэта Мінскага педінстытута. Атрыманая тут грунтоўная веды па гісторыі беларускай мовы і літаратуры яшчэ больш пакавалі неацэнную каштоўнасць роднага слова. Будучы выкладчыкам беларускай літаратуры ў Маладзечанскім настаўніцкім інстытуце, я ўжо сам імкнуўся як мага больш раскрыць багацце роднай слаўнасці і мовы.

Аднак у нашай дзяржаве карыстанне роднай мовай, як гэта ні дзіўна, не лаважалася ўладай. У 1958 годзе ў Маладзечанскім ГК КП(б)Б на маю скаргу, што гарадскія бібліятэкі не набываюць беларускай літаратуры, мне адказалі: "І правільна робяць. Вы, як беларусы, павінны гордзіцца тым, што беларусы першыя забудуць свой язык, першыя усю яго рускай мовы і поэзію першыя прыдуць к камунізму". (Асоба, якой належыць гэтае слова, у будучыні стала прафесарам БДУ, я ў сваёй "Гутарцы "Быкоўскі на пасадзе" вывёў яго ў вобразе прафесара Прытыкі). Як бачна з прыведзеных слоў, кожны носіць беларускай мовы лічыўся ворагам пабудовы камунізму, што прызнавалася найбольшым палітычным злачынствам. Таму зразумела, што кожны з іх, асабліва інтэлігент, знаходзіўся пад пільным наглядом. У 1966 годзе начальнік Маладзечанскага КДБ Івановіч на адной з нарад агітатараў назваў мяне "жывым іскопаемым". А гэта, на яго думку, азначала, што ўсё беларускае стала мёртвым выкапнем і што толькі маюцца пачасныя яго прадстаўнікі. А

Не стала лаўрата Дзяржаўнай прэміі Мікалая Ермаловіча — самага адданага гісторыка Беларусі. Лёс неаднойчы выпрабуваў яго ў назломнасці, гэты чалавек... на прымачынь ўдары. Непрапраўна здарылася 5 сакавіка. Мікалая Іванавіча на пешаходным пераходзе непадалёк ад дома збіла таксі. Яго паспелі дэведзі да бальніцы, але вярнуць да жыцця не змоглі...

У гэтым нумары меркавалася змясціць яго допіс, цяпер ужо змясцілі, які Мікалай Ермаловіч прапанаваў "Голасу Радзімы". Мы вырашылі не мяняць свой намер...

СПАДЧЫНА

Францішак Багушэвіч, як вядома, нарадзіўся ў Свіранях (здымак справа ўверсе), поблізу Вільні. Там яго радзіма. Пра свіранскі кут — радзіму Францішка Багушэвіча — у 1995 годзе мне ўдалося выдаць кніжку. Назваў я яе "Свіранскія крэскі". У ёй расказаў пра тое, як у Свіранях правілі народныя, хрысціянскія, якія спявалі тут немаўляткам калячкі. А вось што рабілі свіранцы з пупавінаю немаўлятаў, якія былі з ёю звязаны, — гэта нека засталася па-за межамі ўвагаю. А між тым пупавіна — не такая ўжо драбніца ў лёсе чалавека. Па-рознаму з ёю копіць нарадзеілі на Беларусі. У адных мясцінах яе высушвалі, хавалі ў куфры, у іншых — запіхвалі ў дзірку, якую загадаў рабіць у сцяне. Калі дзіцці набягала тры гады, а часцей сем, на высухай пупавіну рабілі некалькі тыгів вучэбчыкаў і давалі яму развязаць. Гэта быў магчымы рытуал. Развяза-

Памятная дошка на радзімай хаце ў Кушылянах.

ванне вузельчыкаў сімвалізавала разьвязанне розуму дзіцяці. Гэта ж звычайна трымаліся і ў Свіранях. Калі дзіця разьвяза вузельчыкі на пупавіне, то праз усе жыццё яму будзе шчасліва, усе цяжкасці яго будуць падаўляцца. Пра гэта мне расказала на радзіме Францішка Багушэвіча ягона язяльчыца Ванда Зянкевіч. Ёй капісь самой давялося развязаць сваю пупавіну. "Памтаю, — згадвае яна, — давялося добра папацьці!.. Развязаць гэты вузельчыкі траба было для таго, каб быць удамай!.."

Францішак Багушэвіч паходзіў з шляхетнага роду. І яму, мусяць, перад тым як выправіцца ў навуку, таксама давялося развязаць вузельчыкі свайго лёсу.

Нездарма ж кажуць: "Дарагі той куток, дзе рэзаны пупок. Там радзіма, дзе маці нарадзіла". Францішак Багушэвіч, як сапраўдны хрысціян, прыродна адчуваў гэтыя ісціны і моцна трымаўся іх. Пра гэта і ягоныя вершы "Мая хата", "Свая зямля".

ля самага гаю,
Ля самага бору,
на беражку лесу,
Ніхто тут не
трафе, хоць бы
з інтарэсу.
.....
Кепска ж мая хатка,
падваліна згібла,
І дымна, і зімна, а яна міла;
Не буду мяняцца хоць
бы і на замкі,
Капок свой мілейшы, як
чужыя клямі.
На страсе мох вырас,
на маху бярозка,
Мільшая мне хатка,
як чужая вёска.
"Мая хата".

О, памагае зямля шмат,
У кожнай хваробе сваёй!
Я ж не стары запаны салдат,
А гэта ведаю добра і я!
.....
Але заспаі мяне за кару
За тысячу міль! Вунь як куды!
Не быць і з цялятамі там
.....
Там не заходзяць нават жыды!
Там зімой дык спонца няма,
А летам дык жыць не даюць
.....
Хоць бы кіпаць зямлі,
Ды балоты, ды роісты,
.....
Ды балоці, ды роісты,
.....
А пашасць як пойдзе на люд,
Дык мруць, як атруты ўзялі!
Умер бы то, мусяць, як тут,
Каб не жменька той роднай
.....
зямлі.

Як пачне разбіраць і мяне,
Дык шчыту яе ў вадзе
Глытнеш, дык пот як ліне,
І хваробу рускую разьвядзе!
А другім што даваў, дык і не!
Не памог і не шкодзіў нікому,
Бо зямля не па іх, а па мяне.

"Свая зямля".
Вось як моц роднай зямлі
адчуваў Францішак Багушэвіч.
Падрыхтаваў
Уладзімір СОДАЛЬ.
Фота А. КАЛЯДЫ.

ДАРАГІ ТОЙ КУТОК

Касцельны запіс аб народзінах Францішка Багушэвіча.

Сакавік у Кушылянах. Даўня яласнасць Багушэвічаў.

НАТАКІ З НАГОДЫ

ФАКТ агульнаведомы: за межамі Беларусі жыўе прыкладна тры з паловай мільёны беларусаў.

Адны з іх ужо даўно страцілі жытую повяз з маці-радзімай, забілі яе песні і мову, звычай і традыцыі і, бадай, назаўжды анарсцвелі душой. У іншых, наадварот, пачуццё сваёй беларускай існасці абвастралася. Найперш мо па той прычыне, што, жыучы ў іншанацыянальным асяроддзі, яны штодзённа бачылі і пераконваліся, як людзі шануюць сваю годнасць, сваю гістарычную памяць. А гэта не перахаджжае, а спрыяе нападкца прыгожае, культурнае і заможнае жыццё. У кантэксце такога разумення нашы сусродзічы пачынаюць усведамляць, што і яны не нейкія абзеленыя Боскай ласкай няздары, а прадстаўнікі старажытнага і цывілізаванага еўрапейскага народа, нічым не горшага за іншыя. Хоць гэта і цяжка, чым у самой Беларусі, але імкнучы быць захавальнікамі і аберагальнікамі таго, што пучыцца з нашым уяўленнем аб беларускасці ў яе спрадвечных, незамунтненых чужароднымі ўплывамі вытоках.

Адам МАЛЬДУК і Сям ДЖАНІЧЫ.

Гэтым нічога выключнага і незвычайнага няма. Бо так складалася спакон веку, што кожны цывілізаваны народ дэлегаваў сваіх добраахвотаў на службу іншым народам.

Наладжванню кантактаў з замежнымі ўлюбёнцамі Беларусі на грамадскім узроўні асабліва паспрыела стварэнне Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў (скарочана МАБ), прэзідэнтам якой ад пачатку заснавання быў і да апошняга часу застаецца чалавек незвычайнай творчай энергіі Адам Мальдзіс, які да нядаўняга часу ўзначальваў і дзяржаўную навуковую ўстанову — Скарынаўскі культурна-асветніцкі цэнтр.

Але яшчэ задоўга да гарбачоўскай "перастройкі" сувязі з замежнымі беларусістамі, найперш з пераладчыкамі і даследчыкамі беларускай літаратуры, мацаваліся дзякуючы асабістым кантактам, чыста

чалавечым дачыненням, звычайнаму сяброўству. Мяркую, не памылюся, калі скажу, што лідэрства тут на працягу трымае чалавек высокай культуры і інтэлекту, чыста беларускай абаяльнасці, народны пісьменнік Беларусі Янка Брыль. Нельга не згадаць таксама і імяны ягонных духоўных пабрацімаў — светлай памці Уладзіміра Караткевіча і сапраўды шырага "сябра ўсіх славіяў", народнага паэта Беларусі Ніла Гілевіча.

Гэта дзякуючы настомнай руплівай працы Ніла Сымонавіча, мы маем магчымасць у майстарскім перакладзе з арыгінала дапуцьца да скарбаў паззіі паўднёвых славіяў — балгараў і сербаў, хваратаў і спавенцаў. Сотні імянаў і твораў... І не дзіўна, што зробленае таленавітым майстрам уласна вышэйшымі дзяржаўнымі ўзнагародамі Балгарыі і Югаславіі.

Дык хто ж яны, тыя нашы замежныя прыяцелі і сябры?

Усіх годных людзей з заемежа, што ахвараваліся служыць Беларусі, безумоўна, пералічыць нельга, бо іх не адзін дзесяткі, але некалькі імянаў найбольш слаўных дзеля нагляднасці і прыкладу згадаць трэба. Гэта Курт Вулхайзер і Томас Бэрд са Злучаных Штатаў Амерыкі, Рунасук Курадава з Японіі, Арнольд Макмілін, Джым Дзінглі і Гай Пікарда з Англіі, Карл Бушміт і

вядомых дзеячаў беларускага нацыянальнага Адраджэння (Яні Купалы, Вацлава Ластоўскага, братаў Луцкевічаў, Доўнар-Запольскага) са сваім украінскім пабрацімам, постацю нумар адзін у гісторыі Украіны XX стагоддзя Міхаілам Грушэўскім ды ўспамінаў таксама "найсвятлейшай постаці ў суспацоўнік Польскай акадэміі навуц Юрась Гарбінскі, пра грунтоўнае даследаванне ягога па гісторыі беларускай рэлігійнай думкі XX стагоддзя зусім нядаўна расказвалася на старонках нашай газеты...

Яшчэ ранняя восенню мінулага года мяне вельмі парадывала сустрэчы і размова са ст-

камі і ўразіла трапнасць назіранняў маладога чалавека, яго розум над сучаснай сітуацыяй у Беларусі і перспектывай далучэння да таго шляху, па якім ідзе цывілізаваная Еўропа. Спадзяюся, што знаёмства набудзе працяг, што Ян Барта яшчэ вернецца ў Беларусь. Магчыма, і гэтай вясною, калі дачуецца, што з 17 па 19 траўня ў Мінску склікаецца чарговы Кангрэс беларусістаў. Яго адметнасць у тым, што праводзіцца супольным намаганнем Нацыянальнага навукова-асветніцкага цэнтра імя Францішка Скарыны і Беларускага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка. Зацікаўленыя чытаць маюць магчымасць пазнаёміцца ў гэтым нумары газеты з яго тэматыкай і праблематыкай. Але будзе і яшчэ адметнасць у тым, што праводзіцца з ушанаваннем памці і асэнсаваннем следу ў беларускім мовназвучы, што пакінуў выдатны навуковец і пісьменнік, проста слаўны чалавек, які працаваў багата на падзеі і выпрабаванні, але па

сваёй духоўнай і маральнай сутнасці светлае і прыгожае жыццё Фёдар Янкоўскі. Менавіта з такой ініцыятывай выйшаў у аргкамітэт кангрэса аўтар гэтых радкоў. Мае прапанамы знайшлі шырую і зацікаўленую падтрымку — будзе наладжаны "круглы стол" паміж Янкоўскага, урачыстая

кангрэс

- беларускае асветніцтва: вытокі, гісторыка-культурны кантэкс і нацыянальная спецыфіка;
- напрамкі і змест асветніцкай дзейнасці ў Беларусі;
- беларускія дзеячы ў гісторыі культуры народаў свету;
- асветніцкая дзейнасць і развіццё гумантарных, прыродазнаўчых і дакладных навук;
- актуальныя праблемы сучаснага асветніцтва.

Робачыя мовы канферэнцыі — беларуская, руская і англійская.

Завяку на ўдзел у кангрэсе, матэрыялы дакладаў дасылаць на адрас: 220050, г. Мінск, вул. Савецкая, 18, факультэт беларускай філалогіі і культуры (кангрэс).

ДЭБУТ

Я нарадзіўся ў Ялце, што ў Крыме (цяперашня Украіна). Пераехалі з маці і сям'ёй у 1993 годзе ў Беларусь у вёску Вішнеўка Мінскага раёна. Адтуль паходзіць мая маці. Яна хварэла на рак лёгкіх і, на жаль, памерла, калі мне было восем, а сям'ёй чатырнаццаць гадоў. Мы засталіся жыць у родных сясцёр маці Ніны і Валянціны Хмыз.

Восенню пайшоў у трэці клас, дзе і абудзілася ўва мне любоў да беларускай мовы. Влікі дзякуй маёй настаўніцы Валянціне Жолудзе. Яна стварыла гурток фальклору і роднай мовы. Мне было прыёмна ўдзельнічаць у вычорках, што ладзіліся кожны месяц. Я ўсеі істотай адчуваю сябе беларусам, таму і вершы пішу па-беларуску. Першы "Я люблю Беларусь" напісаў у трынаццаць гадоў. Пісаць вершы, якія б краналі душу, мне дапамагае беларуская мова.

Аляксандр ХМЫЗ, дзевяцікласнік.

Вера РЫБ, Марыя МІЦКЕВІЧ...

зі якіх з Фёдарам Міхайлавічам мне пакуль што невядома.

Было б вельмі добра, каб звязаны і не названыя тут сябры і знаёмыя незабыўнага Фёдара Міхайлавіча адгукнуліся на наш покліч і даслапі

НЕ ПАКІДАЙ

Не ад'язжай, брат,
з Беларусі,
Не пакідай свой родны край,
Дзе нарадзіўся, дзе вучыўся,
Дзе лёс сустраў, —
не пакідай!
.....
Табе тут клопатаў хапае,
А там, ты думаеш, лясчай?
Ты не ўжываеш, дзе вучыўся,
І будзе ліцца сум з вачэй.
.....
Не раз, не два ўздыхнеш
самотны
Па беларускай старане,
І будзеш бачыць кут свой
родны
У кожным сне, у кожным
сне.

УЛЮБЁНЦЫ БЕЛАРУСІ

Гэта пераважна навукоўцы, якія шмат зрабілі для Беларусі і яе культуры, але час ідзе наперад, і таму ўнікае праблема: хто прыйдзе на змену гэтым і іншым высокародным людзям і што мы павінны рабіць, каб іх становілася ўсё больш і больш...

Радзе, што цікавацца да Беларусі і беларускі ў замежных навукоўцаў не памяншаецца. Гэта можна адчуць нават па публікацыях на старонках "Голасу Радзімы". Кажу нават, бо сапдзіння, з прафесарскімі і доктарскімі званнямі вучоныя друкуюць свае працы найперш у адмысловых навуковых выданнях. Але, мяркую, было б зусім няблага і для іх асабіста, і для нашай агульнай справы, каб яны часцей выступалі на газетных старонках. Бо іх не было своеасабівым і для чытача адкрываюцца публікацыі ў "Голасе Радзімы" лагерных лістоў Адама Бабарэкі, знойдзеных у архівах і падрыхтаваных да друку самялянінам Міколам Ількевічам! Можна не сумнявацца, што публікацыі перапіскі

Мірда АБАЛА.

Алена ГЛАГОЎСКА.

Яўген ЛЕЦКА.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

Газета ўжо знаёміла чытача з працамі Алены Яскевіч. У мінулым годзе мы змясцілі артыкул Бажэны Шэр "І ўзлёт душы — як з цёплай далані", прысвечаны маладой даследчыцы. У гэтым нумары ў сувязі з выходам яе кнігі "Абранне Вечнасці: Універсальнасць традыцыі. Гістарызм сучаснасці" (Мн., 1999) мы змяшчаем водгук Яраслава Чыквіна, занага амерыканскага палітолага і славіста, доктара гуманітарных навук, ганаровага члена-карэспандэнта Славянскай акадэміі Расіі. Дарэчы, ён быў адным з рэцэнзентаў манаграфіі А. Яскевіч. Відавочна, некаторыя чытачы збыліталі яго з героямі гэтага навуковага даследавання славянскім беластоцкім дзяржаўна-грамадскім дзеячам Яўгеніюшам Чыквіным і старшынёй злучнасці беластоцкіх пісьменнікаў "Белавежа" Янам Чыквіным, які быў некалі рэцэнзентам кнігі Алены Яскевіч "Старабеларускія граматыкі: да праблемы агульнафілалагічнай цэласнасці" (Мн., 1996).

Да нас у рэдакцыю завітаў Ян Чыквін, які пацвердзіў, што нават па звычайных меркаваннях ён не змог бы стаць рэцэнзентам кнігі "Абранне Вечнасці" А. Яскевіч, дзе ён згадваецца як паэт. Не ў традыцыях славянскай беластоцкай школы быць рэцэнзентам працы з аналізам уласнай творчасці.

РУПЛІЦА Ў КРАІНЕ СКАРБАЎ...

Упершыню з творчасцю Алены Яскевіч я пазнаёміўся праз яе вершаваную спадчыну пры варункх паломніцтва ў Пачаева. Мяне моцна ўразілі ўрыўкі з яе вершаванай драмы "Глірыяская Беатрычэ". Я літаральна закахайся ў твор і аўтара. Адрозна ла святны і пераклаў першую дзею твора "Сялы кароль". Бо ці не ўсе мы ў свеце гэтым аслепляем ад спапяляльнай варожасці, трагічнага падзелу ўнутры дзяржавы, хрысціянства, нацыі, сям'і. А творчасць Алены Яскевіч процістаяла разбуральным сілам унутры і па-за межамі чалавека імкненне зразумець яго праблемы, вытлумачыць складанасці і прапанаваць мудрае выйсце.

Пазней праз яе сербскіх сяброў я пазнаёміўся з багатымі навуковымі набыткамі Яскевіч. Яе навуковыя працы (з дзесятка кніг, каля 400 артыкулаў) падпарадкаваны

звышзадачы: вылучыцца ад хваробаў нашага часу, пазбегнуць прыкрых памылак у нацыянальным і культурным жыцці. Наблізіцца да вытлумачэння супярэчнасцей айчыннага гісторыі і пісьменства немагчыма без усведамлення той цэснай узаемасувязі, якая існуе паміж традыцыямі філалогіі Новага часу і старабеларускай кніжнасцю. Толькі зварот да генетычных каранёў, сёвай даўніны выратуе этнасы ад пакутлівых варунак сучаснасці. Уважліва кі таму спадарыня Алена Яскевіч прапаноўвае распрацаваць ёю метада аб'яднанай філалогіі, што ўлічвае апошняе дасягненні сучасных гуманітарных навук.

Уражвае вытанчаны аналіз даследчыцы, калі багаслоўскімі поглядамі старабеларускіх кніжнікаў, духоўнымі пошукамі сучасных пісьменнікаў абумоўлены ўзаемаадносінны галоўныя і эпізодычныя героі, змест, кампазіцыя, вобразнасць і мова твораў.

Мне, як выкладчыку палітала-

гіі і культуралогіі, імпануе прапанаваны спадарыняй Аленай разгляд гісторыі літаратуры і культуры як жыццядзейнасці асобных буйных постацей.

У працах даследчыцы звяртае на сябе ўвагу абноўленая канцэпцыя Адраджэння з улікам знаходак пайдніва і заходнеславянскіх медыявістаў, якія тычыцца гатычнага Ранесанса. Пасля прац Алены Яскевіч славісты і медыявісты пачалі разглядаць духоўную і грамадска-культурную фазы ў нацыянальным Адраджэнні, яго пераважна хвалевы характар у культуры народаў свету, якія складалі і існавалі ў пакрытых гістарычных варунках.

Кнігі і артыкулы падзвіжніцы славянскай медыявістыкі пераналі мяне, католіка па веры, што стрыжань беларускай культуры склала магутная артадаксальна-праваслаўная традыцыя, вузлавыя этапы ў якой — навукова-асветніцкія гурткі славянскіх у славянскім свеце Сергія Кімбара, Елісея Пляцянецкага, Лазара Барановіча, дзейнасць выкладчыкаў Астрожскай і Кіева-Магілянскай духоўных акадэміі.

Манаграфія Алены Яскевіч ахоплівае нацыянальную кніжнасць ад яе этнічных вытокаў, архетыповых постацей старабеларускага Адраджэння да пакутлівых роздумаў беларускіх пісьменнікаў канца тысячагоддзя. Яднае ж старажытнага кніжніка і сучаснага пісьменніка нацыянальная мова з яе універсальнай і анталагічнай глебай.

Нацыянальная кніжнасць адчыніла шчырай рупліцы дзверы сваіх скарбаў. Яна ж ... запрашае, у сваю чаргу, чытача ў гэты чароўны свет.

Яраслаў ЧЫКВІН, доктар гуманітарных навук, прафесар, член-карэспандэнт Славянскай акадэміі Расіі.

У СКАРЫНАЎСКИМ ЦЭНТРЫ

CONTACTS and DIALOGUES. 2000. № 1—2.

Belarusian Culturalogical Information Analitical Bulletin.

Нарэшце ажыццявілася мара беларускіх інтэлектуалаў пра выданне англамоўнага варыянта культуралагічнага і інфармацыйна-аналітычнага бюлетэня "Кантакты і дыялогі", які выходзіць на беларускай мове вось ужо чатыры гады. Яго заснавальнікам была Міжнародная асацыяцыя беларусістаў (МАНБ), а нязменным рэдактарам — вядомы беларусіст, доктар філалагічных навук, прафесар Адам Мальдзіс. Менавіта ён спачатку выказаў ідэю, а затым імкнуўся падтрымаць практычна выхад у свет "Кантактаў і дыялогаў" на самай распаўсюджанай у свеце замежнай мове — англійскай. Выданне англамоўнага варыянта "Кантактаў і дыялогаў" павінна было спрыяць пашырэнню ведаў пра Беларусь, яе гісторыю, культуру, мову сярод зацікаўленых чытачоў у розных краінах свету. Беларускамоўныя "Кантакты і дыялогі" за апошнія гады знайшлі нямала ўважлівых і адданных чытачоў, аднак у той жа час мова выдання абмяжоўвала кола магчымых "спажывальнікаў" беларусазнаўчай інфармацыі.

АНГЛАМОЎНЫ ВАРЫЯНТ «КАНТАКТАЎ І ДЫЯЛОГАЎ»

Хочацца спадзявацца, што цяпер адначасова выхад бюлетэня на дзвюх мовах дасць рэальную магчымасць выявіць, знайсці і шмат новых спраўдзёных беларусістаў — г.зн. людзей, якім неабыхавы лёс нашай Бацькаўшчыны,

У Нацыянальным архіве (НА) Беларусі да гісторыі стварэння і існавання БНР прама ці ўскосна маюць дачыненне дакументы 7-мі фондаў (№№ 325, 827, 864, 311, 455, 458, 459, а таксама 250, воп. 6, спр. 135). Асноўны фонд за № 325 "Рада Народных Міністраў БНР" утварыўся шляхам аб'яднання фондаў 62 і 325, адпаведна былых Партархіва і Цэнтральнага дзяржаўнага архіва Кастрычніцкай рэвалюцыі (ЦДАКР) БССР у 1996 годзе. Безумоўна, гэта найбольш значная частка дакументаў па гісторыі БНР з матэрыялаў, якія знаходзяцца на захоўванні ў архівах Беларусі. Дакументальныя матэрыялы фонду склаліся ў выніку дзейнасці ўстаноў і арганізацый падчас існавання БНР. Па стану на 1 сакавіка 1996 года ў фондзе адзін вопіс, які ўключае 229 спраў за 1917—1925 гады, у тым ліку пераклады некаторых дакументаў з замежнай мовы на рускую.

Дакументы архіва БНР падзяляюцца на некалькі структурных частак. Перш за ўсё, гэта матэрыялы, якія адлюстроўваюць унутрыпалітычныя абставіны на Беларусі ў 1917—1918 гадах і першыя крокі ўрада БНР, накіраваныя на будаўніцтва незалежнай і суверэннай рэспублікі. Крайнія даты фонду (1917—1925 гады) у асноўным адпавядаюць гістарычнаму перыяду існавання БНР, гэта значыць ад снежня 1917 года да кастрычніка 1925-га. Менавіта старшыня ўрада БНР (1923—1925) А. Цвікевіч адзначаў, што ад Лютаўскай да Кастрычніцкай рэвалюцыі вялася падрыхтоўка да склікання ў снежні 1917 года "Усебеларускага Кангрэса, ад якога вядзе свае існаванне БНР". У фондзе маюцца паста нова Беларускага абласнога камітэта (БАК) пры Усерасійскім Савеце сялянскіх дэпутатаў ад 27 лістапада 1917 года аб скліканні Усебеларускага з'езда,

пратакты пасяджэнняў вайскавай секцыі, фракцыі левай плыні з'езда, пратакол 1-й рэзалюцыі, а таксама дакумент аб шасці ўмовах дагавора паміж БАК і Наркамнацам аб правядзенні з'езда. На жаль, стэнаграма з'езда не захавалася. Нацыянальны архіў мае адзін нумар газеты "Беларуская Рада" з падрабязным перакладам пасяджэнняў з'езда, зробленым адным з яго ўдзельнікаў — капітанам Яўгенам Ярушві-

У матэрыялах фонду захавалася шмат дакументаў, якія адлюстроўваюць захады Рады БНР па ўсталяванню дыпламатычных адносін. Найбольшая актыўнасць урада за мяжой прыйшла на перыяд з 1919 па 1921 год, а пасля ідзе на спад. Дыпламатычныя ўстановы БНР, арганізаваныя ў розных краінах, былі прызнаны дэ-юрэ ці дэ-факта. Аднак прызнанне дзяржаўнасці БНР на міжнародным узроўні залежала ад

тупных устаноў: ВДМ БНР у Латвіі і Эстоніі і яе пашпартных аддзелаў у Лібаве і Рэвелі, дыпламатычных місій, прадстаўніцтваў і консульстваў БНР у Коўне, Рызе, Празе, Сафіі, Берліне, Канстанцінопалі, Кіеве і Адэсе; беларускіх прэс-бюро ў Коўне, Рызе, Берліне, Празе, Капенгагене і Рэвелі; Беларускага гандлёвага камітэта ў Капенгагене, Беларускай паштовай канторы ў Коўне і некаторых іншых.

за 1918—1921 гады. Найбольшую каштоўнасць гэтага архіва ўяўляюць пратаколы пасяджэнняў Народнага Сакратарыята БНР за 1918 год агульнай колькасцю 104 пратаколы, копіі дыпламатычных актаў за 1919 год, справы Рады БНР і Рады Народных міністраў за першую палову 1920 года і іншыя дакументы, якія маюць дачыненне да дзейнасці ўрада БНР за 1918—1920 гады. Трэба падкрэсліць, што ў архівах Бе-

ДАКУМЕНТЫ АРХІВА БНР

У ФОНДАХ НАЦЫЯНАЛЬНАГА АРХІВА БЕЛАРУСІ

чам. У ноч з 17 на 18 снежня з'езд быў разарганы па загаду СНК Заходняй вобласці і фронту. Захаваўся рукапісны дакумент сведкаў гэтай гвалтоўнай акцыі, і нават па "гарачых слядах" рэвалюцыйны трыбунал правёў следства (справа "Крывашэін — Злобін"). Калі з канца лютага да снежня 1918 года значная частка тэрыторыі Беларусі была акупіравана нямецкімі войскамі, урад БНР спрабаваў стварыць адпаведныя формы незалежнай дзяржавы. 11 кастрычніка 1918 года Рада БНР зацвердзіла часовую Канстытуцыю Беларусі, аснову якой склалі палажэнні Устаўных грамад, прынятых 21 лютага, 9 і 25 сакавіка 1918 года. Архіў захоўвае арыгінал 1-й Устаўнай (ці Статутнай) граматы, у якой гаворыцца аб стварэнні першага ўрада Беларусі — Народнага Сакратарыята. Найбольш значным дакументам па гісторыі БНР з'яўляецца 3-я Устаўная грамата да народаў Беларусі, якая абвешчала незалежнасць рэспублікі і вызначала яе межы.

краін Антанты. Так, прадстаўнік БНР у Даніі А.П'яноў у пісьме, накіраваным шэфу Вайскава-дыпламатычнай місіі (ВДМ) у Латвіі і Эстоніі К. Езавітаву, адзначаў: "Вопрос об открытии здесь (у Капенгагене, Данія) Консульства или вообще представительства от Белоруссии не может быть разрешен в данный момент, ибо Белоруссия остается по сию пору не признанным государством со стороны Антанты, по-прежнему служащей в скандинавских странах политическим барометром". Тым не менш, прадстаўніцтва БНР, консульствы і місіі дзейнічалі на Украіне (у Кіеве, Адэсе), пры ўрадзе Літвы (Міністэрства беларускіх спраў у Вільні), ВДМ пры ўрадах балтыйскіх дзяржаў у Рэвелі, урадах Фінляндыі, Чэхаславакіі, у Балгарыі і на Балканах, Генеральнае консульства ў Турцыі (у Канстанцінопалі), Прадстаўніцтва ў Германіі (у Берліне), а таксама ў Расіі (у Маскве, Растове, Стаўрапалі). У дакументах фонду знайшла адлюстраванне дзейнасць нас-

Спрыяльныя адносінны ўсталяваліся паміж урадам БНР і Літоўскай Тарыбай. Пры ўрадзе Літвы было арганізавана Міністэрства беларускіх спраў на чале з І. Варонкам, якое праіснавала да 20 сакавіка 1924 года. Некаторыя дакументы гэтага перыяду маюцца ў асабістым фондзе К. Езавітава: часовае палажэнне аб Міністэрстве беларускіх спраў ад 29 ліпеня 1919 года, закон аб перадачы зямлі, Указ аб урэгуляванні зямельных адносін у вызваленых ад бальшавікоў абласцях Літвы, дакументы адміністрацыйнага характару.

Сярод іншых дакументаў архіва БНР маюцца копіі праграм, статутаў беларускіх нацыянальных партыі і аб'яднанняў, заявы па розных грамадска-палітычных падзеях.

3 Прадстаўніцтвам у Германіі ў некаторай ступені звязаны лёс архіва БНР. Так, у сакавіку 1921 года кіраўнік Прадстаўніцтва А. Бароўскі атрымаў ад дзяржаўнага кантралёра Л. Зайца на часовае захаванне архіў Рады Народных міністраў

ларусі да цяперашняга часу не знойдзены дакументы гэтай часткі архіва БНР. Можна меркаваць, што яны знаходзяцца на захоўванні ў архівах краін як далёкага, так і блізкага межжа.

Працягваючы размову пра лёс архіва, пададзім яшчэ некаторыя факты. Як гаварылася раней, сучасны аб'яднаны фонд склалі дзве часткі. Адна з іх, фонды былога ЦДАКР БССР, атрыманыя ў 1965 годзе з архіваў Масквы, якія да 1987 года знаходзіліся ў спецсховішчы. Другая — фонд 62-га былога Партархіва. Дагэтуль застаецца адкрытым пытанне аб тым, як трапіў архіў БНР у Партархіў пры ЦК КП(б)Б. Докладна вядомы толькі той факт, што 27 чэрвеня 1937 года Партархіву была перададзена на захаванне частка дакументаў за 1920—1921 гады. Усяго паступіла 190 спраў, якія склалі фонд 62 пад назвай "Беларуская Народная Рада". Якім чынам і хто перадаў архіў Гістпарту, невядома, але ёсць меркаванне, што дакументы

ГАСЦЁЎНЯ

Фабрыса Карэя можна назваць французскім беларусам. Завітаўшы ў Мінск на некалькі месяцаў, каб павучыцца акцёрскаму майстэрству і рэжысуры, малады француз "затрымаўся" ў Беларускай акадэміі мастацтваў на сем гадоў. Далей ён вырашыў не спыняцца на дасягнутым. Зрабіўшыся дыпламаваным спецыялістам, Фабрыс Карэй стварыў беларуска-французскую тэатральную асацыяцыю з рамантычнай назвай "Наступным днём вясна". І зараз сваю смелую ідэю ён энергічна ўвасабляе ў жыццё, курсіруючы з Мінска ў Парыж, з Парыжа ў Мінск.

Першы праект — гастролі беларускага студэнцкага тэатра ў 1995 годзе ў Францыі і праэдманстраваны там спектакль "Апошні месяц" —

якім яўляюцца цікавымі і багатымі культурныя здабыткі нашага таленавітага і шматпакутнага народа. У першым здвоеным нумары англамоўных "Кантактаў і дыялогаў" змешчаны найбольш цікавыя, змястоўныя (на думку рэдакцыйнай калегіі, куды уваходзяць такія вядомыя беларускія і замежныя даследчыкі, як А. Баршчэўскі (Польшча), Джэймс Дзінглі (Вялікабрытанія), А. Лапінскене (Літва), Ю. Лабінцаў (Расія) і іншыя) артыкулы, допісы, прывесчаныя аналізы розных актуальных пытанняў гісторыі Беларусі, беларускай культуры і мовы. Сярод аўтараў данага выдання — айчыныя гісторыкі, філосафы, філолагі: Захар Шыбека, Уладзімір Конан, Генадзь Цыхун, Анатоль Грыцкевіч, а таксама замежныя беларусісты Ян Запруднік (ЗША), Васіль Пуцко (Расія), Марыян Фукс (Польшча) і іншыя. У кароткай прадмове да чытачоў рэдактары данага выдання адзначаюць, што адной з галоўных мэтаў бюлетэня з'яўляецца як мага больш аператыўнае і глыбокае інфармаванне замежных чытачоў пра найбольш важныя падзеі ў галіне беларуска-іншаземных узаемаадносін, пра асноўныя дасягненні ў сферы беларусазнаўчых даследаванняў.

Эдуард ДУБЯНЕЦКІ,
кандыдат гістарычных навук.

былі прывезены ў Мінск адвакатам У. Пракулевічам пасля самаліквідацыі ўрада БНР у кастрычніку 1925 года.

Іншыя фонды Нацыянальнага архіва РБ, якія маюць дачыненне да гісторыі БНР, лагічна звязаны з папярэднім і дапаўняюць яго. Гэта згаданы ўжо фонд К. Езавітава, а таксама В. Русака і Е. Канчара. Фонд К. Езавітава змяшчае матэрыялы аб яго дзейнасці на пасадах міністра па вайсковых справах ва ўрадзе БНР, шэфа ВДМ БНР у Латвіі і Эстоніі, яго артыкулы аб фактах з польскай акупацыі 1918—1919 гадоў па школьнай справе, перапіску беларускіх дзеячаў з Езавітавым і некаторыя іншыя матэрыялы. Частка дакументаў таварыства "Беларуская Рада" ў Чэхаславакіі, а таксама пратаколы і рэзалюцыі пасяджэнняў замежнай групы БПС-Р адлюстраваны ў фондзе В. Русака. Нарэшце, багаты фактычны матэрыял захоўваецца ва ўспамінах і запісках вядомага беларускага палітычнага дзеяча Я. Канчара. У прыватнасці, яго ўражанні аб скліканні і правядзенні 1-га Усебеларускага з'езда, нататкі па нацыянальнаму пытання і гісторыі стварэння БССР (1918—1919).

Падсумоўваючы вышэйсказанае, трэба адзначыць, што ў пачатку 90-х гадоў былі апублікаваны галоўныя дакументы архіва БНР, іншыя засталіся паза ўвагай. Нават беглы погляд на змест спраў вышэйпамянёных фондаў дазваляе зрабіць выснову аб шматбаковай дзейнасці ўрада БНР. Па гэтай прычыне архіўныя справы патрабуюць яшчэ дэтальнай распрацоўкі. І апошняе: кожны дакумент мае свой тэрмін захоўвання. На вокладках спраў архіва БНР вялікімі літарамі значыцца: "захоўваць пастаянна", бо гэта наша гісторыя.

Уладзімір КУШМІРАЎ,
галоўны архівіст
Нацыянальнага архіва
Рэспублікі Беларусь.

та было незразумелым. Таму што ў Францыі вельмі лёгка марыць. У нас людзі вольныя ў сваім выбары. Думаю і заўсёды так буду думаць, што калі чалавек хоча нешта зрабіць, ён можа здзейсніць тое, што задумаў. Ён проста павінен зрабіць усё магчымае, каб жыць менавіта так.

Вось чаму для мяне праект стварэння нашай асацыяцыі быў так прынцыпова важны. Я хацеў, каб беларускія студэнты, якія мелі вялікія здольнасці, але сябе самаізалявалі, не палохаліся праявіць сваё "Я".

— Гэта была ваша асноўная мэта?

— Так. Маёй задачай было паказаць, што няма нічога немагчымага. Трэба проста марыць і рабіць. Мы пачалі са стажыровак французцаў у Мінску, выкладання акцёрскага майстэрства беларускімі навукоўцамі і студэнтамі ў Францыі, каб

мець дачыненне адзін да аднаго, сябраваць і вучыцца. Акцёры, якія тут працуюць, валодаюць цудоўнай тэхнікай і адораны вялікімі здольнасцямі, але ў іх няма магчымасці самарэалізавацца. Мы ж у Францыі можам рабіць усё, займацца свабодна творчасцю, але нам часам нешта тэхнікі. І сустрэчы на такім узроўні цікавыя, таму што яны дапамагаюць вам атрымаць тое, чаго ў вас няма. Вы працяглы час былі закрытым грамадствам. У нас не было магчымасцей кантактаваць. А ў вас ёсць тое, чаго ў іншым месцы не знайсці. Таму такія важкія гэтыя кантакты: людзі маюць магчымасць ісці далей, каб

«НАСТУПНЫМ ДНЁМ ВЯСНА» ПРАКЛАДАЕ СВОЙ ШЛЯХ

быў удалым. Гэта надало новы імпульс творчай ініцыятыве Фабрыса і яго беларускім сябрам. Разам са сваім аднакурснікам Сяргеем Тарасюком ён рыхтуецца да правядзення гэтым летам стажыроўкі французскіх акцёраў і студэнтаў у Беларускай акадэміі мастацтваў. У сваю чаргу, дзякуючы ініцыятыве Фабрыса Карэя, беларускія выкладчыкі і акцёры маюць магчымасць выязджаць у Францыю і перадаваць свой вопыт і веды французам.

Наперадзе новы смелы праект — работа над камедыяй-бурлескам на п'есе сучаснага аўтара з Люксембурга Клода Фрызоні "Канец свету прызначаны на наступны дзень, калі час дазволіць...", які будзе паказаны ў красавіку 2000 года ў Парыжы, а потым, пасля турнэ, у Мінску ў красавіку 2001-га...

Такім чынам, прыезд у Беларусь пасля вучобы акцёрства і рэжысуры ў Парыжы і Партугаліі для Фабрыса Карэя — сына музыкантаў, якія працяглы час працавалі ў Індыі, на Тайці, стаў шчаслівым здарэннем, але ён лічыць, што выпадковасцей у жыцці не бывае, усё ў ім заканамерна.

— У першы момант, калі я толькі наладзіў зносіны са сваімі аднакурснікамі ў Мінску, — прыгадвае Фабрыс, — мне было ніякавата бачыць (і гэта выклікала ў мяне нейкі боль), што людзі не хочуць марыць. Дакладней, яны не дазваляюць сабе марыць. Гэта быццам бы нешта немагчымае. Калі на поўны голас марыш, гэта ніколі не здзейсніцца. Трэба марыць, але ціха-ціха. Так ціха, каб ніхто не пачуў, не даведаўся. Для мяне гэ-

потым ствараць спектаклі, дзе будуць прымаць удзел і французы, і беларусы. А пасля паказаць нашы сумесныя работы ў Францыі і Беларусі.

— Для ажыццяўлення падобнага праекта, відаць, патрэбна апроч усяго і пэўная фінансавая база. Хто падтрымлівае вашы пачынанні?

— У нас ёсць спонсар — французская фірма "Інтэркар", якая ажыццяўляе аўтобусныя перавозкі з Беларусі ў Заходнюю Еўропу. Нас падтрымлівае таксама французская амбасадар у Мінску. Але ж мы імкнемся дасягаць усяго ўласнымі намаганнямі.

— На вашу думку, праект мае шанцы ўвасобіцца ў штосьці больш значнае? Напрыклад, у стварэнне новага тэатра?

— Магчыма... Пакуль мы маем студыю, ідзе падрыхтоўчы працэс. Каб стварыць уласны тэатр, патрэбны час, агульнае разуменне таго, чаго мы хочам. Неабходна напрацоўваць вопыт, узаемаразуменне паміж французамі і беларусамі. Пакуль жа мы знаходзімся ў стадыі пошуку...

— Французы заўсёды вызначаліся наватарствам. Сучаснае мастацтва шмат чаго дасягнула дзякуючы ім. Беларусы таксама не пазбаўлены наватарскага падыходу да справы, але яны па сваёй натуры больш кансерватары. Ці можа, на ваш погляд, спалучэнне кансерватызму і наватарства прынесці штосьці пазітыўнае і неардынарнае?

— Я не магу сказаць, што людзі тут не наватары. Яны таксама вельмі вынаходлівыя. У нас шмат на якія рэчы патрэбныя грошы, патрэбна рэклама, а тут з нічога робяць штосьці надта цікавае. На мой погляд, у мастацтве не заўсёды грошы маюць вырашальны сэнс. Галоўнае ў нашым выпадку, што мы можам

заўсёды быць прагрэс, што важна і для вас, і для нас.

Я прыехаў у Мінск, як памятаю, у кастрычніку, калі ў Маскве адбыўся путч. У першы дзень глядзеў спектакль, які паказвалі студэнты майго будучага курса. Ён мне спадабаўся. Я прыгадаў, што дзесьці ў 91-м годзе бачыў відэазапіс, зроблены французскай групай, якая пабывала ў акадэміі. Ужо тады я зацікавіўся і вырашыў: абавязкова наведаю Беларусь. І вось я прыехаў. Гляджу на студэнтаў, якія іграюць у спектаклі, і разумею: гэта маладыя людзі, што засяты на той плёнцы... І адразу з'явілася думка: паеду адсюль не хутка.

Я глядзеў, як іграюць акцёры на рускай мове, якой я тады не разумеў, і ў мяне было адчуванне: калі ідэя і ўвасабленне добрай якасці, тады гэта зразумела для ўсіх.

— Зараз вы самі працуеце над пастаноўкай спектакля "Канец свету прызначаны на наступны дзень, калі час дазволіць..." У якой стадыі знаходзіцца ажыццяўленне гэтага праекта?

— Распрацоўваюцца строі да спектакля, ідуць рэпетыцыі. Гэта будзе камедыя-бурлеск, своеасаблівае пародыя на ўладу на Захадзе. Сяргей Тарасюк іграе ў ёй прэзідэнта Злучаных Штатаў Амерыкі. Нашу новую працу ўбачаць гледачы як у Парыжы, так і ў Мінску.

— Зусім не выключана, згодна з вашай тэорыяй, што асацыяцыя "Наступным днём вясна", падобна імпрэсіяністам у свой час, ствараючы новы тэатр, зробіць рэвалюцыю ў сучасным мастацтве... І ўсё ж французская і беларуская акцёрскія школы такія розныя... Што можа іх паяднаць?

— Ведаецца, калі б я быў беларусам, я не вучыўся б за мяжой. Нельга губляць тое, што

ёсць тут. Школы нельга губляць. І гэта тычыцца ўсіх мастацтваў. Я лічу (а ў мяне ёсць з чым параўноўваць): беларусы, якія імкнуцца паступіць у французскія тэатральныя школы, робяць не зусім правільна. Толькі тады, калі малады беларус атрымае адукацыю тут, ён можа ехаць у іншую краіну: у яго будзе багаж, які ён не атрымае нідзе болей.

Што тычыцца спалучэнасці паміж акцёрскімі школамі, то тут не ўсё проста. Розныя падыходы. Розныя шляхі, светапогляды. Таму патрэбна студыя. Трэба працаваць. Менш слоў, больш справы... І зусім не выключана, што мы знаходзімся ля вытокаў нейкага новага накірунку ў сучасным тэатральным мастацтве...

— Дзякуй за інтэрв'ю. Паспяхай вам!

Гутарыла
Наталля КІРЫЧЭНКАВА.

НА ЗДЫМКАХ: афіша спектакля "Канец свету прызначаны на наступны дзень, калі час дазволіць..."; эскізы касцюмаў да новага спектакля; на рэпетыцыі.

Фота Мары ЖЫЛІНСКАЙ.

ФЕСТИВАЛІ

«БЕЛЫ ЗАМАК»,

або

ГУЛЬНІ НАШАЙ МОЛАДЗІ

Тры дзяўчынкі са смехам мільгали паўсюдна сярод гасцей. Усё для іх было тут новым, незнаёма прыцягальным: і бразгат жалезных даспехаў, і ганарлівы, часам гарэзлівы позірк іх уладароў, і ззяненне жаночых убораў, паважная паходка дам.

Прыкмецілі... Слаўны воін, сам магістр ордэна жартаўліва паабядаў забраць у свой гарэм. Тут бы ўсміхнуцца, пачаць размову. Ды не, ты ж паважная дама, пятнаццацігодка. Цябе абразілі (на самай справе, проста хочацца гуляць)! Ты бяжыш да знаёмага слаўнага воіна, непераможнага Сярпуція і скардзішся на сваё "гора".

...Мінула некалькі гадоў ад майго першага балю. Крыху затуманіліся парывы летуценнасці.

Рыцарскі фестываль "Белы замак" пачаў праводзіцца з 1997 года. Традыцыйна — зімой, у Палацы дзяцей і моладзі горада Мінска. Арганізоўвае яго вядомы многім Ордэн дракона на чале з магістрам, сэрам Гаўфруа дэ Монмерайль (у рэальным жыцці — Зміцерам Несцёжком).

На сёлетні фестываль было запрошана больш за 20 рыцарскіх клубаў з Масквы, Казані, Тулы, Санкт-Пецярбурга, Рыгі, Астрахані... Беларусь прадстаўлялі мінскія клубы: "Княжаскі Гуф", "Чорныя драбы", "Срэбны адзінарог", "Кап'ё", "Дзікае палванне", Беларускі рыцарскі клуб і сам ордэн "Сэрца дракона". Прыехалі клубы з Гомеля: "Выток вятроў", клуб Алега Святаслава; рэчыцкі клуб "Тэра", пінскі "Радагас".

Дзейнасць пераважнай большасці клубаў, за выключэннем, бадай, "Срэбнага адзінарога" і "Тэры", скіравана на рэстаўрацыю і рэканструкцыю гістарычна дакладнага тыпу чалавека VIII—XV стагоддзяў, а нека-

торыя прысвяцілі сваю дзейнасць аднаўленню традыцый Усходняй Еўропы і Японіі.

Цягнулася свята-сустрэча тры дні, і наўрад ці магчыма вызначыць, які дзень быў цікавейшым. Першы — у большасці сваёй узрушыў менавіта самім фактам існавання фестывалю рыцараў у наш праявіны час. Не верылася, што на беларускай зямлі адначасова можа сабрацца столькі апантаных гісторыяй людзей, якім не трэба тлумачыць адзін аднаму, што ты не дзівак, што ты гэтым жывеш. З цяжкай і аднакалі конкурсу строяў, не для таго каб перамагчы, а каб павучыцца. У склад журы ўваходзілі вядомыя людзі: Юрый Піскун — мастак, аўтар строяў для знакамітых "Харошак", намеснік дырэктара Нацыянальнага мастацкага музея, выкладчык кафедры мадэліравання адзення Беларускай акадэміі мастацтва; Алесь Пушкін — мастак; Ганна Барвінава — спецыяліст па гісторыі беларускага касцюма, выкладчыца ўніверсітэта культуры. Былі пераможцы. Першую прэмію павёз дадому гомельскі клуб Алега Святаслава за рэстаўрацыю строя воіна ВНР. Другую прэмію прысудзілі санкт-пецярбургскаму клубу "Чорны воран" за калекцыю "Эпоха вікінгаў X стагоддзя". Мінскі ордэн атрымаў прэмію за рэканструкцыю адзення бургундскай моды XV стагоддзя, а таксама за эфектнасць касцюма і яго паказу. Гледчам

жа больш спадабалася ідэя вопраткі Мурзы з клуба "Віцязь" горада Казані. У захапленні былі ад артыстычнай маленькай дзяўчынкі ў касцюме дамы XV стагоддзя са Светлагорска.

Адпачыць напрыканцы першага дня дапамог дуодуны гомельскі гурт "Рэйвіт".

Прыхільнікі якога-небудзь віду спорту хутчэй зразумеюць пацуцці тых, хто з увагай назіраў за самім турнірам, вядзеннем бою па правілах, не менш жорсткіх, чым у даўніну, хіба што галовы заставаліся цэлымі. Бліжэй да вечара, пераадолеўшы сваіх сапернікаў, у фінальным баі сустрэліся Дзінар з "Віцязя" (Казань) і князь Уладзімір з "Крэпасці" (г. Тула). Тут бы захапіцца сілай і трываласцю герояў, усхваляць іх

фехтавальнае майстэрства. Ды не, проста было шкада гэтых стомленых юнакоў, якія зноў і зноў дзеля забавы гледачоў і дзеля сваёй годнасці мусілі ўздымаць нялёгка мячы і імкнуліся ўдарыць праціўніка. Не абышлася і без рэальнага "засудзілі", калі трэнер князя

Уладзіміра не пагадзіўся з вынікам з-за таго, што маршалам быў Хабар Мурза з клуба саперніка. Прызначылі іншых маршалаў. І многія (бо большасць сімпатызавала рускаму воіну) былі рады, калі ўрэшце перамога была за ім. Свяціўся і трэнер. Хацелася выказаць яму сваё захапленне, проста сказаць нешта прыемнае. "Мы — прафесіяналы", — адказаў ён, быццам так і павінна было быць.

А каралевай турніру князь Уладзімір, як пераможца, абраў не даму, а звычайную дзяўчынку, якая, можа, значна больш за іншых верыла ў яго перамогу.

Злата ГУРЫНОВІЧ,
студэнтка БДУ.

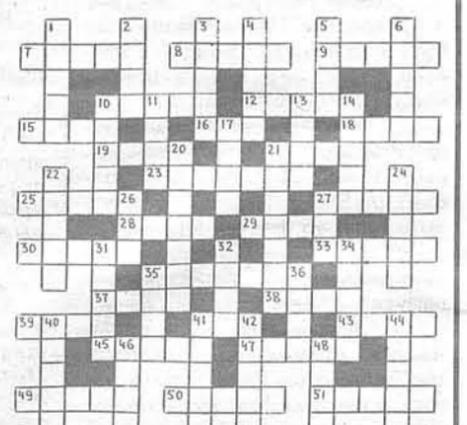
Фота Віктара СТАВЕРА.

КРЫЖАВАНКА

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 7. Марка беларускага халадзільніка. 8. Даўганосы, даўганогі ляціць, звніць, хто яго заб'е, той сваю кроў пралье (загадка). 9. Рака ў Беларусі і Літве. 10. Магазін, лаўка. 12. Дзяржава ў Азіі. 15. Населены пункт. 16. Англійскі мараплавец XVIII стагоддзя. 18. Французскі кампазітар, аўтар оперы "Фаўст". 19. Бервяно, тоўсты брус, умацаваны вертыкальна. 21. Жывёліна сямейства кошак. 23. Палявая кветка. 25. Вялікая рыбапоўная сетка. 27. Расліна сямейства бабовых. 28. Гатунак яблыкаў. 29. Балет Я. Глебава. 30. Выбуховае рэчыва. 33. Мяккая ворсавая скура з аксамітнай паверхняй. 35. Беларускі кампазітар. 37. Жывёліна сямейства зайцаў. 38. Чыстая вага без тары. 39. Хімічны элемент. 41. Прыток Волгі. 43. Лісцевое дрэва. 45. Рака ў Закаўказзі. 47. Ільдзіна на рацэ, на моры. 49. Тое, што і бакал. 50. Раённы цэнтр у Віцебскай вобласці. 51. Спецыяльнае памяшканне, дзе мыюцца і парадца.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Рака ў Вілейцы. 2. Малая планета. 3. Пачатак дня. 4. Возера ў Барысаўскім раёне ў басейне ракі Бярэзіна. 5. Горная сістэма ў Паўднёвай Амерыцы. 6. Ручная агнястрэльная зброя. 10. Знак прыпынку. 11. Бог кахання ў антычнай міфалогіі. 13. Галіна вытворчасці, якая друкуе творы. 14. Плод кустовых і травяністых раслін. 17. Убранне, адзенне. 20. Матэрыял для пісьма ў старажытным Егіпце. 21. Складзеш — клін, разгорнеш — блін (загадка). 22. Пасажырская платформа на вакзале. 24. Майстар-ювелір XII стагоддзя, які зрабіў напастольны крыж для Ефрасіны Полацкай. 26. Верхняя частка будынка. 27. Каштоўны выкапень, паліва. 31. Марка беларускіх цыгарэт. 32. Буйная крэдытная ўстанова. 34. Даўней: нямілаць, гнеў цара. 35. Паведамляе шкло ў аправе. 36. Спартыўны абутак. 40. Старажытная запата і сярэбраная манета ў Еўропе. 41. Род ядавітай змяі. 42. Гарманічнае спалучэнне некалькіх музычных гукаў рознай вышыні. 44. Фаза Месяца, калі бачны ўвесь яго дыск. 46. Адбіццё гуку ад прадметаў, водгук. 48. Тоўсты сук дрэва.

Склала Святлана ФАЦЕВА.

КОРАТКА

ЛОЎЛЯ ШЧУПАКА — ПАД ЗАБАРОНАЙ. Па 31 сакавіка на ўсёй тэрыторыі Беларусі забаронена лоўля шчупака (на перыяд нерасту). У апошнія гады спецыялісты вымушаны канстатаваць: папуляцыя біялагічнага "меліяратара", які садзейнічае агульнаму адраўленню вадаёмаў, пакрыху змяняецца. Шчупак аднаўляецца натуральным шляхам, а не праз штучнае зарыбленне (напрыклад, як вугор) і не паспявае павялічваць сваю папуляцыю.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з сусайчынікамі за рубяжом "Радзіма".

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела —
член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнікі
Юрась ЛЯШКЕВІЧ,
Леанід МАРАКОЎ,
Таццяна ХРАПІНА.
Спецыяльныя карэспандэнты
Нэлі ПРЫВАЛАВА,

Віктар СТАВЕР.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

НАШ АДРАС: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падлісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 1 828 экз.
Зак. 767.
Падпісана да друку 20.3.2000 г. у 12.00.

Газета набрана, звязана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).